

İHALE USULLERİ VE UYGULAMASI

Mustafa MEŞE

Sayıştay Uzman Denetçisi

Uygulanacak ihale usulleri

- Madde 18- İdarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalelerinde aşağıdaki usullerden biri uygulanır:
- a) Açık ihale usulü.
- b) Belli istekliler arasında ihale usulü.
- c) Pazarlık usulü.

İHALE USULÜNÜN TESPİTİ

- İdare tarafından 4734 sayılı Kanunun 18, 19, 20 ve 21 inci maddelerindeki hükümler doğrultusunda, uygulanacak ihale usulü belirlenir. 4734 sayılı Kanunun 20 inci maddesinde belirtilen durumda belli istekliler arasında ihale usulü; 21 inci maddesinde belirtilen hallerde pazarlık usulü ile ihale yapılabilir.
- 4734 sayılı Kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel usullerdir. Diğer ihale usulleri Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilir.

İHALE USULÜNÜN TESPİTİ

- İhale usulünü belirleme yetkisi ihale yetkilisindedir.
- İhale komisyonu ihale usulünün hatalı seçilmesinden, ihale yetkilisiyle birlikte sorumludur. Çünkü, kanunun 39. maddesi, ihale komisyonuna yetki vermektedir. 39. maddeye göre komisyon tüm teklifleri reddederek ihaleyi iptal edebilir. 39. maddenin gerekçesinde, temel ilkelere uyulmaması iptal gerekçesi olarak değerlendirilmiştir. Kanunun temel ilkelerle ilgili 5. maddesinde, “Bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel usullerdir. Diğer ihale usulleri Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilir” hükmü yer almaktadır.

İHALE USULÜNÜN TESPİTİ

- Diğer yandan, Kanunun 60. maddesi ile görevlilerin ceza sorumluluğu düzenlenmiş, 62. maddenin son fıkrasında, 5 inci maddede belirtilen ilkelere ve 62. maddede belirtilen kurallara aykırı olarak ihaleye çıkılmasına izin verenler ve ihale yapanlar hakkında da 60. maddede belirtilen müeyyidelerin uygulanacağı belirtilmiştir.

Açık ihale usulü

- Madde 19- Açık ihale usulü, bütün isteklilerin teklif verebildiği usuldür.
- **Tek teklif dahi olsa ihale yapılabilir**
- **Tek teklif durumunda idare rekabet oluşmaması gerekçesiyle ihaleyi iptal edebilir. Çok sayıda teklif olup, tek geçerli teklif olması durumunda da aynı şey geçerlidir. Bu tür iptallerde KİK idareyi haklı bulmaktadır.(örnek: 2007/UH.Z-2729 sayılı karar)**

Açık ihale usulü

- Hiç teklif olmazsa;
- Aynı usulle ihaleye çıkılabilir(teklif çıkmama nedenleri araştırılır)
- 21-a bendine göre pazarlık usulü uygulanabilir.
- İstekliler ile fiyat pazarlığı yapılmaz. Yazılı teklif son tekliftir. İhale bittikten sonra kazanan adayın gönüllü olarak indirim yapması da (ihale dışı kalanların teklifinin altına inilmesi) iptal nedeni olarak görülmektedir.

Belli istekliler arasında ihale usulü

- Madde 20- Belli istekliler arasında ihale usulü, yapılacak ön yeterlik değerlendirmesi sonucunda idarece davet edilen isteklilerin teklif verebildiği usuldür. (Değişik son cümle: 20/11/2008-5812/6 md.) Yapım işleri, hizmet ve mal alım ihalelerinden işin özelliğinin uzmanlık ve/veya ileri teknoloji gerektirmesi nedeniyle açık ihale usulünün uygulanamadığı işlerin ihalesi ile yaklaşık maliyeti eşik değerin yarısını aşan yapım işi ihaleleri bu usule göre yaptırılabilir.

Belli istekliler arasında ihale usulü

- 1- Yapım, hizmet ve mal alımı ihalelerinden, işin özelliğinin;
 - a) sadece uzmanlık
 - b) sadece ileri teknoloji
 - c) uzmanlık ve ileri teknoloji gerektirmesi
- durumunda, yaklaşık maliyetin önemi yoktur. Bu usul kullanılabilir. Madde metninde, işin özelliğinin uzmanlık ve/veya ileri teknoloji gerektirmesi nedeniyle açık ihale usulünün uygulanamadığı işlerin ihalesi için bu usul öngörülmüştür. Buradan bu tür zorunluluk olmadıkça temel usul olarak, açık ihale usulünün uygulanması gerektiği sonucu çıkmaktadır.

Belli istekliler arasında ihale usulü

- İşin uzmanlık ve ileri teknoloji gerektirme kriterleri somut olarak belli değildir. Burada işin yapılabilme kabiliyetini belirleyen ön yeterlilik tespiti önemlidir
- KİK ise bu tür durumlarda, işin durumuna göre yorum yapmaktadır.
- 2- Yaklaşık maliyeti eşik değerini aşan yapım işi ihaleleri bu usule göre yaptırılabilir. Burada tek ölçü işin yaklaşık maliyet miktarı ve yapım işi olmasıdır
- Belli istekliler arasında ihale usulü, yapılacak ön yeterlilik değerlendirmesi sonucunda idarece davet edilen isteklilerin teklif verebildiği usuldür

Belli istekliler arasında ihale usulü

- 10 uncu maddeye uygun olarak belirlenen ve ön yeterlik dokümanı ile ön yeterlik ilânında belirtilen değerlendirme kriterlerine göre adayların ön yeterlik değerlendirmesi yapılır. Belirtilen asgari yeterlik koşullarını sağlayamayanlar yeterli kabul edilmez. (Mülga son cümle: 30/7/2003-4964/13 md.) (Ek cümle: 20/11/2008-5812/6 md.) Ön yeterlik ilanında ve dokümanında belirtilmek kaydıyla; yeterlikleri tespit edilenler arasından dokümanda belirtilen kriterlere göre **sıralanarak listeye alınan belli sayıda istekli veya** yeterli bulunan isteklilerin **tamamı** teklif vermeye davet edilebilir.

Belli istekliler arasında ihale usulü

- 5812 sayılı Yasadan önce yeterliliği tespit edilen tüm adayların davet edilmesi zorunlu iken, yapılan değişiklikle, idareye sınırlı sayıda adayı teklif vermeye davet etme (kısa liste oluşturma) imkanı verilmiştir.
- Burada idareye hem sınırlama getirip getirmeme, hem de sınırlama getirmesi durumunda sayı belirleme yetkisi verilmiştir.
- Ön yeterlilik değerlendirmesi, Uygulama Yönetmelikleri ekinde yer alan, Tip Ön Yeterlilik Şartnamesine göre yapılır...

Belli istekliler arasında ihale usulü

- Tip Ön Yeterlilik Şartnamesi dip notları;
- [1] (1) Yeterlikleri tespit edilen bütün adayların teklif vermeye davet edilmesinin öngörüldüğü hallerde 7.8.maddesi aşağıdaki şekilde düzenlenecektir:
- *“7.8 Yeterlikleri tespit edilen bütün adaylar teklif vermeye davet edilecektir.”* (Bu kısmın boş bırakılması da aynı anlama gelir)

Belli istekliler arasında ihale usulü

- (2) Yeterlikleri tespit edilenler arasından belli sayıda isteklinin davet edilmesinin öngörüldüğü hallerde 7.8. maddesi aşağıdaki şekilde düzenlenecektir:
- *“7.8. Yeterlikleri tespit edilen adaylar arasında 7.9. maddesinde belirtilen kriterlere göre yapılan puanlamaya göre oluşturulan sıralama sonucunda ilk [...](en az beş) sıradaki aday listeye alınacak ve teklif vermeye davet edilecektir.*
- *7.8.1. Ön yeterlik kriterlerini sağlayan adaylardan listeye alınacakların belirlenebilmesi için adayların ekonomik ve mali yeterlikleri ile mesleki ve teknik yeterlikleri, 7.9. maddesinde belirtilen kriterlere göre puanlanmak suretiyle en yüksek puandan başlanarak liste oluşturulur. Puanların eşit olması nedeniyle listeye alınacak aday sayısının öngörülen sayıyı aşması halinde, eşit puana sahip adayların tamamı listeye alınır.*

Belli istekliler arasında ihale usulü

- ***7.8.2. Yeterliği tespit edilen aday sayısının, listeye alınarak teklif vermeye davet edilecek aday sayısından daha az olması durumunda, yeterliği tespit edilen aday sayısının en az beş olması kaydıyla, yeterlikleri tespit edilen tüm adaylar teklif vermeye davet edilecektir.***

Belli istekliler arasında ihale usulü

- [1] (1) Yeterlikleri tespit edilen bütün adayların teklif vermeye davet edilmesinin öngörüldüğü hallerde 7.9.1 maddesi aşağıdaki şekilde düzenlenecektir:
- *“7.9.1 Bu madde boş bırakılmıştır.”*
- (2) Yeterlikleri tespit edilenler arasından belli sayıda isteklinin davet edilmesinin öngörüldüğü hallerde, 7.9.1 maddesi aşağıdaki şekilde düzenlenecek ve listenin oluşturulması için yapılacak puanlama kriterleri ve yöntemi belirtilecektir:
- *“7.9.1. Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik kriterlerini sağlayan adaylar, aşağıdaki esaslara göre yapılacak puanlama sonucunda, toplam puanlarına göre en yüksek puandan itibaren sıralanır:*
-

Belli istekliler arasında ihale usulü

- Bu bölüme uygulama yönetmelikleri ve tebliğ hükümleri çerçevesinde puanlama kriterleri yazılır.
- Puanlama kriteri ön yeterlilik şartnamesinde belirtilmezse, objektif değerlendirme de yapılamayacağından tüm adayların davet edilmesi gerekir.

Belli istekliler arasında ihale usulü

- (Değişik ilk cümle: 20/11/2008-5812/6 md.)
Teklif vermeye davet edilmeyenlere davet edilmeme gerekçeleri yazılı olarak bildirilir. İşin niteliğine göre rekabeti engellemeyecek şekilde 40 ıncı maddeye uygun olarak belirlenen ve ihale dokümanı ile mektubunda belirtilen değerlendirme kriterlerine göre tekliflerin değerlendirmesi yapılarak ihale sonuçlandırılır. İhaleye davet edilebilecek aday sayısının beşten az olması veya teklif veren istekli sayısının üçten az olması halinde ihale iptal edilir.

Belli istekliler arasında ihale usulü

- Ön yeterlilik değerlendirmesi sonucu en az beş adayın yeterli bulunması şarttır. Bu sayı asgari sayı olup, aksi halde ihale iptal edilir.
- En az üç isteklinin teklif vermesi gerekir. Aksi halde ihale iptal edilir.
- Teklif veren istekli sayısının üçten az olması nedeniyle ihalenin iptal edilmesi durumunda, ihale dokümanı gözden geçirilerek varsa hatalar ve eksiklikler giderilmek suretiyle, ön yeterliği tespit edilen **bütün istekliler tekrar davet** edilerek ihale sonuçlandırılabilir.

Belli istekliler arasında ihale usulü

- Teklif veren istekli sayısının üçten az olması nedeniyle ihalenin iptali durumunda, ihale dökümanındaki hata ve eksikler düzeltilerek, ön yeterlilik alan tüm firmalar davet edilerek ihale sonuçlandırılır. Bu durumda da, ön yeterlilik alan firma sayısı en az beş olmalıdır.

Belli istekliler arasında ihale usulü

- **Belli sayıda isteklinin davet edildiği ihalenin iptali sonucu yeniden bu usulle ihaleye çıkılırsa, yeterliliği tespit edilenler arasından davet edilecek aday sayısı, iptal edilen ihalede istenen aday sayısından az olamaz.(uygulama yön.)**
- **Bu usulle yapılan ihale sonucunda hiç teklif verilmezse, yeniden aynı usulle, açık ihale usulüyle ya da 21. maddenin a bendine göre ihaleye çıkılabilir.**

PAZARLIK USULÜ

- Madde 21- Aşağıda belirtilen hallerde pazarlık usulü ile ihale **yapılabilir: (zorunluluk yoktur, diğer usullerle de yapılabilir.)**
- a) Açık ihale usulü veya belli istekliler arasında ihale usulü ile yapılan ihale sonucunda teklif çıkmaması.
- **Bu bent hükmü hiç teklif çıkmaması durumunda geçerlidir. Tek teklif dahi var ise bu bent uygulanmaz.**
- **Hiç teklif çıkmaması durumunda bu bendin uygulanması zorunlu değildir. Yeniden aynı usulle ihaleye çıkılabilir.**
- **Teklif zarfından teşekkür mektubu çıkması teklif verildiği anlamına gelmez**

PAZARLIK USULÜ

- b) Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması.
- **1-Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması durumu olacak,**
- **2-Bu durum, ihalenin ivedi olarak yapılmasını zorunlu kılacak. Burada ivedilik durumundan, ilan yapmaya dahi zaman olmaması gibi somut sonuçların anlaşılması uygun olacaktır.**

PAZARLIK USULÜ

- KİK genel tebliğinin 20. maddesinde, yılın sonunda ya da ertesi yılın başında çıkılan ihalelerde önceden öngörülemeyen nedenlerle ihale sürecinin uzadığı durumlarda süreklilik arz eden mal ve hizmet alımların kesintiye uğratılmamasını teminen, ihale sonuçlandırılıncaya kadar geçecek süre içindeki ihtiyaçların 4734 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendindeki “idare tarafından önceden öngörülemeyen olaylar” kapsamında değerlendirilerek, anılan madde hükmü ve 62 nci maddenin (ı) bendinde yer alan esaslar da dikkate alınarak aynı Kanunun 21 inci maddesinin (f) bendi ya da 22 nci maddesinin (d) bendinde belirtilen tutarlara kadar olanların bu maddelere göre temin edilebilmesi idarenin yetki ve sorumluluğuna bırakılmıştır.
- Açık ihale usulü ile yapılan daha önceki iki ihalenin iptal edilmiş olması nedeniyle de olsa bir yıl süre için pazarlık usulü ile ihaleye çıkılamaz (2008/UH.Z-1763)

PAZARLIK USULÜ

- “Hastanenin 7. servis tadilat ve onarım işinin hastanelerin zaman içinde kullanımlarından dolayı ortaya çıkan bir durum olması nedeniyle idare tarafından önceden öngörüleemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ivedi olarak yaptırılmasının zorunlu olduğu hususunun pazarlık usulü ile ihaleye çıkılması için geçerli bir gerekçe olmadığı”
- “Pazarlığa karar verildikten ve işin aciliyeti ortaya konulduktan 73 gün sonra pazarlık ihalesine çıkılması doğru değildir”
- Yıl sonu ödenek yanacak diye pazarlık ihalesine çıkılması mevzuata aykırıdır.
- **İstanbul için deprem riski gerekçesiyle 21/b ye göre ihale yapılması uygun değildir(2008/UY.Z-93 ve 99 sayılı KİK kararları)**
- **Su baskını riski 21/b için gerekçe olamaz.(2008/UY.Z-2018)**
-

PAZARLIK USULÜ

- c) Savunma ve güvenlikle ilgili özel durumların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması.
- **Özel durumdan, rutin dışı özel bir olayı anlamak gerekir. Hem özel durum, hem de ihalenin ivedi yapılması zorunluluğu şartları birlikte aranır.**

PAZARLIK USULÜ

- d) İhalenin, araştırma ve geliştirme sürecine ihtiyaç gösteren ve seri üretime konu olmayan nitelikte olması.
- e) İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin özgün nitelikte ve karmaşık olması nedeniyle teknik ve malî özelliklerinin gerekli olan netlikte belirlenememesi.

PAZARLIK USULÜ

- İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin özgün nitelikte ve karmaşık olması
- İşlerin özgünlüğü ve karmaşıklığı nedeniyle teknik ve malî özelliklerinin gerekli olan netlikte belirlenememesi.
- Şartlarının birlikte aranması gerekir.
- Teknik görüşmelerle şartların netleşmesi sağlanıp, daha sonra fiyat teklifleri alınır. 62. maddeye göre, İhale konusu yapım işlerinin özgün nitelikte ve karmaşık olması nedeniyle teknik ve malî özelliklerinin gerekli olan netlikte belirlenememesi durumunda uygulama projesi yapılmadan, ön proje ya da kesin proje ile ihaleye çıkılabilir.

PAZARLIK USULÜ

- (Değişik dördüncü fıkra: 20/11/2008-5812/7 md.) (a), (d) ve (e) bentlerine göre yapılacak ihalelerde, ihale dokümanında belirtilen değerlendirme kriterlerine göre yeterliği tespit edilen istekliler, öncelikle ihale konusu işin teknik detayları ve gerçekleştirme yöntemleri gibi hususlarda fiyatı içermeyen ilk tekliflerini sunar. İdarenin ihtiyaçlarını en uygun şekilde karşılayacak yöntem ve çözümler üzerinde ihale komisyonu her bir istekli ile görüşür. Teknik görüşmeler sonucunda şartların netleşmesi üzerine bu şartları karşılayabilecek isteklilerden, gözden geçirilerek şartları netleştirilmiş teknik şartnameye dayalı olarak fiyat tekliflerini de içerecek şekilde tekliflerini vermeleri istenir.

PAZARLIK USULÜ

- A,d ve e bentlerinde;
- - İlan yapılacak,
- - Her bir istekli ile görüşülüp Teknik şartlar netleşecek,
- - Teknik şartnameyi karşılayabilecek olanlardan fiyat teklifleri istenecek,
- - Son yazılı fiyat teklifleri alınacak,
- - Teklifler değerlendirilip ihale karara bağlanacak.

PAZARLIK USULÜ

- f) (Ek: 30/7/2003-4964/14 md.) İdarelerin yaklaşık maliyeti ellimilyar Türk Lirasına **(2015 için 167.966,- TL)**
- kadar olan mamul mal, malzeme veya hizmet alımları.
- **-F bendine göre yapım işi ihalesi yapılamaz. Sadece, mamul mal, malzeme ve hizmet alımı yapılabilir.**
- **- İhtiyaçlar, bu bentten faydalanmak için kısımlara bölünemez.**
- **- Yaklaşık maliyet parasal limitin altında olmak şartıyla, parasal limitin üzerinde de ihale verilebilir.**

PAZARLIK USULÜ

- (Değişik ikinci fıkra: 20/11/2008-5812/7 md.) (b), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen hallerde ilan yapılması zorunlu değildir. İlan yapılmayan hallerde en az üç istekli davet edilerek, yeterlik belgelerini ve fiyat tekliflerini birlikte vermeleri istenir.
- “İlan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılır.”(6353 sy Kan 4/7/2012 ile ilave)

PAZARLIK USULÜ

- En az üç istekli davet edilir. Davet için standart form kullanılır. Davet edilen firmalar, ihale konusu işle iştigal etmezse ve istenilen asgari yeterlilik kriterlerine sahip olmazsa, KİK iptal kararı verebilir(2006/UH.Z-1655)
- Tek teklif olsa dahi ihale yapılabilir. A,d ve e bentleri için en az üç teklif verilmezse ihalenin iptali uygulaması, 5812 sayılı Yasa ile kaldırılmıştır.

PAZARLIK USULÜ

- (Değişik beşinci fıkra: 20/11/2008-5812/7 md.)
Bu madde kapsamında yapılacak ihalelerde, ilk fiyat tekliflerini aşmamak üzere isteklilerden ihale kararına esas olacak son yazılı fiyat teklifleri alınarak ihale sonuçlandırılır.
- **Tüm aşamalarda teklifler yazılı olacaktır.**
Fiyat görüşmesi yapılması imkanı, 5812 sayılı Yasa ile kaldırılmıştır.

PAZARLIK USULÜ

- (Ek fıkra: 30/7/2003-4964/14 md.; Değişik yedinci fıkra: 20/11/2008-5812/7 md.) (b), (c) ve (f) bendi kapsamında yapılan mal alımlarında, **malın sözleşme yapma süresi içinde teslim edilmesi ve bunun idarece uygun bulunması halinde, sözleşme yapılması ve kesin teminat alınması zorunlu değildir.**
-
- **Bu istisna hükmü dışında, tüm bentler için, şartname düzenleme, sözleşme yapılması, teminat alınması zorunludur. Bunun uygulaması için de, şartnamede belirtilmesi gerekir.**

TEŞEKKÜRLER

